

גיליון מס' 271 פרשת ויקרא
תשע"ח שנה שישית

גליון זה יו"ל
להצלחת התורם וב"ב
שיראה ברכה והצלחה בכל הענינים

דברי שי"ה

ממרן שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

על הפרשה

"ואם כל עדת ישראל ישגו" וגו' (ה, יג)

אמר רבינו שליט"א: יש שלשה חילוקי דינים, יחיד חייב קרבן על שגגתו, ב"ד חייבין על מה שעשו על פי הוראתן ולא על שגגת עצמן, וכהן משיח חייב על שגגתו שעשה אבל עפ"י הוראתו.

וטעם החילוק: ב"ד הם המורים הלכה לעם, ואין מצוי שיעשו בשוגג עבירה, אבל יתכן ששגגו בהוראה, ודרכם להורות לציבור, ולכן חיובן ע"י הוראה של הציבור שעשו על פיהם, וכן משיח - הנה כה"ג דינו שיהיה גדול בתורה, כך אמרו ביומא (יח, א) שכה"ג גדול בחכמה, ואין מצוי שישגוג סתם, אלא שעשה שוגג עפ"י הוראתו, אכן הוראתו לעצמו שאין דרכו להורות לציבור.

מה שאין כן מלך יתכן שיהיה גם עם הארץ, עיין הוריות (יג, א): חכם קודם למלך, חכם שמת אין לנו כיצא בו, מלך ישראל שמת כל ישראל ראויים למלכות, ולכן הוא עשוי לשגוג בעבירה, ולכן משיח שעבר מכהונתו נשאר בדינו, ומלך שעבר ממלכותו פקע כל דינו, כי משיח הוא גדול בתורה ושלכן נעשה משיח, ומשום כך נשאר בדינו, ולא כן מלך שע"ה הוא, ואם אינו מלך - אינו כלום.

"אם לא יגיד ונשא עונו" (ה, א)

סיפר רבינו שליט"א: אבא זצ"ל שמע פ"א מעילוי גדול ביותר בפולין טעם מקור הדרשה "אם לא יגיד - כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד", כי יש "דיבור", "אמירה" ו"הגדה", "הגדה" פירושו אויס ג'זאגט, וזה רק פעם אחת, ומאד מצא הדבר חן בעיני אבא זצ"ל.

כשאבא ז"ל אמר זאת לחזו"א, אמר לו החזו"א על אתר עשר דוגמאות שלא שייך בהם הכוונה הנ"ל. מסתמא אחד מהן הוא "הגדתי היום לה", ולא שייך לה' אויס ג'זאגט.

(דרך שיחה)

בענין אפיית מצות

בג' ניסן תשס"א אמר רבינו שליט"א: היום אופים מצות! שאלתי אם צריך להתפלל על זה, ואמר: ודאי צריך להתפלל על זה. למחרת ד' ניסן שאלתי לרבינו איך היתה אפיית המצות אתמול, ואמר שב"ה היה כשורה, והוסיף: אמרתי להם שאם יבוא משיח יצטרכו לאפות שוב, כי המצות טמאים ויצטרכו להטהר ולאפות מחדש.

סיפר רבינו: כשאפינו מצות, גיסי הג"ר שאול ברזם זצ"ל היה הממונה, שאלתי ומה תפקידי, וענה: אתה תגיד תהילים!

(דרך שיחה)

עלי שי"ה

"הספר שכתב רבינו ולא יצא לאור"

בספר 'בסוד שיח' שהופיע השבוע, מוזכר מעשה מענין ולא ידוע על רבינו מרן שליט"א, וכך הוא מספר שם:

בחודש אייר תשס"ג נסתלק הגאון רבי דב צבי רוטשין זצ"ל שהיה ת"ח וזכה לשמש את מרן החזון איש ובסוף ימיו גר בירושלים, ובאותו שבוע הייתי אצל רבינו ושאלתי אותו על הגאון רבי דב צבי זצ"ל אם זוכר אותו ואם זוכר שזכה לקירבה מיוחדת ממרן בעל החזון איש זצ"ל, וענה: כן. החזו"א קירב אותו וגם שידך אותו.

וסיפר רבינו שבזמנו רצה רבי דוב להדפיס כתב יד תשובת הרי"ף והיו בידו המון כתבי יד, ושלה אלי את כולם וביקש שאכתוב עליהם הגהות ואציין מקורות מגמרא וכדו', ואכן כתבתי לו הערות על כל החומר. כעבור שנה סיימתי ומכיון שאז התגורר רבי דוב באמריקה הוא ביקש שאשלה לו את כל הדפים באזניה לאמריקה. ואכן שלחתי הכל. אלא שאירע אסון והאניה טבעה בים וכל הכתבים שקעו במצולות, ואמנם מהכתבי יד היה לו העתק אך מהגהות לא, וחבל על דאבדין, ואע"פ כן שילם לי בשביל כל העבודה.

מספר המחבר: בו ביום שבת ליירושלים ונכנסתי לנחם את משפחת רוטשטין, וסיפרתי בבית הנפטר את המעשה ששמעתי מפי מרן הגר"ח, והנה אורו עיני אחיו של הנפטר, הג"ר נחום רוטשטיין ואז אמר כעת השלמת לי את הסיפור.

וסיפר, יש כאן מכתב של רבי חיים אלי אחי זצ"ל בו הוא מוזתר על שכרו ואומר כי בעצם אינו חייב לו תשלום מאחר והעבודה היתה על מנת שיהיה לו תועלת הימנה ולא על דעת שתירד לטמיון, אולם כיון ששלח לו את מלוא שכר העבודה הוא מודה לו מאוד, ועד עכשיו לא הבנתי מה מדובר, וכעת הכל מובן.

ואגב, בספרו קרית מלך מציין רבינו בכמה מקומות לדברי הרי"ף, בכתבים שהביא לו אז הגרד"צ זצ"ל.

עלי הדף

בענין הבוצר לגת הוכשר

ע"ז נ"ה א' מתני' דורכין עם העובד כוכבים בגת אבל לא בוצרין עמו וכ' רש"י והא דק"ל הבוצר לגת הוכשר היינו היכא דהוכשר ודאי, ור"ל דאע"ג דלא נפל לרצון גזרו חכמים אבל לא היכא דלא הוכשר כלל וכן מוכח מדברי רש"י בשבת ט"ו א' ובחולין ל"ו ב' וכו' כמה ראשונים, ומאי ד' הרמב"ם ברפ"א מט"א דהבוצר לדרוך הוכשר לטומאה ואע"ג שלא נפלו משקין על הבציר כלל וכו' ד' הר"ש ברפ"ח דאהלות ע"ש וכו' ג"כ ד' הר"ן והמאירי בסוגיין שתי' על קו' רש"י דהבוצר לגת הוכשר משום דאינו אלא מדרבנן ולא תי' כתי' רש"י. והנה בתוס' רבנו יהודה מבירינא כ' בתו"ד דלעיל בפ' אין מעמידין משמע כרש"י דבוצר לגת לא הוכשר אי ליכא משקה עליהם, וביאור כונתו דז"ל הגמ' שם והדבדבניות אע"פ שמנטפין אין בהן משום הכשר משקה ורמינהי הבוצר לגת שמאי אומר הוכשר הלל אומר לא הוכשר ואודי לי' הלל לשמאי התם קא בעי לי' למשקה הכא לא קא בעי לי' למשקה, ונר' דהר"י מבירינא אין מפרש כפרש"י דדבדבניות עומדות לאכילה אלא כפי' רבנו יונתן דדבדבניות ג"כ עומדין ליינן אלא שאין מונחין בכלים לכן היין היוצא מהן הולך לאיבוד אבל הבוצר לגת מיירי שבוצר לתוך כלים והיין אין הולך לאיבוד וזה הכונה דקא בעי לי' למשקה היינו שיש לו תועלת מהמשקה ואע"ג דהשתא בצרה בתוך קופות שאינן מזופפות והולך לאיבוד מיהו שייך לגזור אטו מזופפות אבל כשעומדים בלי כלים כלל דלעולם אין תועלת ממשקה זה ל"ש לגזור, וא"כ משמע דעכ"פ יש כאן משקה ולזה קא' דכאן יש לו צורך בהמשקה וכאן אין לו צורך בו אבל אם אין משקה כלל ל"ש לומר דקא בעי לי' למשקה, ואף שגם בזה יש לדחוק דכיון דאילו הי' המשקה הי' לו תועלת בזה תו גזרו אף באין משקה מ"מ הוא דחוק דכיון דבאין עומדין בכלים לא גזרו לכא' כ"ש באין משקה כלל ואף ש"ל דהיכא דראוי למשקה גרע מ"מ פשטות ל"מ כן ולזה כ' משמע בפ' אין מעמידין ודו"ק.

(דרך אמונה הל' תרומות פ"ב ה"י ביה"ל ד"ה אין)

רשימות מאחד מתלמידי רבינו שליט"א בעניני ראש חודש

- א. סח מרן שליט"א על א' שמתו אחיו בדמי ימיהם ואמר לו אאמו"ר זצ"ל סגולה שיאמר יוכ"ק וחודש א' לא אמר ונלב"ע באותו החודש, והנה אאמו"ר לא נתכוין שיאמר תמיד יוכ"ק אלא שתפילה זו סגולתה גדולה אם יאמרה אף פ"א, אלא שהלה לא הבין דבריו וקיבל ע"ע לאמר תמיד וכיון ששינה קביעותו ארע כן.
- ב. בראשית שנת תש"ס היו כמה אסונות ל"ע ורובם היו בירושלים והורה מרן שיאמרו שם יוכ"ק (בער"ח כסליו) שאאמו"ר זצ"ל אמרו כסגולה לזה אבל א"צ לאמר תמיד, לר"י א' ששאל אם לאמר גם בישיבה אמר שבישיבות לא נהגו בזה ויעשה כשקול דעתו (נתפרסמו מודעות גדולות בכל העיר שהורה לאמר "בכל הישיבות בכל ער"ח" ואמר שהוא שקר).
- ג. אין לקבוע סעודה בין שקיעה לצאה"כ בר"ח הן בכניסתו הן ביציאתו כיון שגורם ספק לענין יעו"י, ואם אכל ימתין עד שתחשך ויאכל כזית לצאת מן הספק, אבל אם אינו יכול להמתין לא יזכיר יעו"י שלא יהא דובר שקרים, וכתב בספר דרך שיחה: סיפר רבינו: בלמדי בפ"ת שאלתי לרב אחד באכל פת בבין השמשות של ראש חודש, דינו מהו לענין הזכרת יעלה ויבוא בברכת המזון, וענה: בליל ר"ח אין אומרים, ובמוצאי ר"ח אומרים - בנימוק שיש חזקה דמעיקרא. כשאמרתי זאת לחזו"א אמר: ער איז ניט גירעכט [הוא אינו צודק], אין על זה חזקה! (ועי' שוה"ל סי' שמ"ב ס"ה).
- ד. במוסף ר"ח מכווין השמות בברכת מקדש ישראל ור"ח כנדפס בסידורים.
- ה. מרן שליט"א מקפיד מידי ר"ח מיד אחרי התפילה קודם האכילה להפריש את המעשרות מכל הרווחים ולחלקם לעניים מיד, וכן מחלל את הפרוטות של הפרוטה חמורה [העודפות על דרגת החיוב החמור].
- ו. מרן שליט"א אינו מקפיד על אכילת פת לפת שחרית, ואמר כשם שיינן לאו דווקא ה"ה פת (עי' רש"י ב"מ ק"ז ב'), אמנם בר"ח מוסיף עוגה ויין לכבוד ר"ח, ושכן נהג אביו זיע"א.
- ז. בשבת ר"ח משתדל לאכול בשר בהמה, ולכן כששוחטין בהמה לכבוד יו"ט של שבועות הרבנית ע"ה הייתה משיירת ממנה חתיכה לשבת ר"ח [ולשבת נחמן].
- ח. באזהרת ריה"ח שלא לגלח בר"ח משום סכנה הורה מרן שליט"א דאין לגלח אף למי שאינו מקפיד בזה דכיון שהוא סכנה למה לו להכניסו לסכנה, וכן מרן שליט"א אין מספר ילדים לחלאקע בר"ח.
- ט. להלכה נקיטנא שאין החיובים מתפללים לפני העמוד כלל בר"ח שכן כתב בבה"ל בקו' מאמר קדישין, ומה שכתוב שם הוא העיקר ששם נקבצו כל הלכות חיובים, (וכן נוהגין כן על פיו בביהכ"נ לדרמן).
- י. והורה דאף מי שמתפלל לפני העמוד כל י"ב חדש לע"נ א' שאינו מחויב עליו נראה דמ"מ לא יתפלל בר"ח שנראה כאבלות, אבל אם אינו ניגש בקביעות אלא לפרקים י"ל שיכול ליגש [ומ"מ הי' נראה שדעתו נוטה לאסור אף בזה].
- יא. י"א דביום שא"א למנצח אין נשמות הנפטרים בקבריהם וע"כ ל"מ התפילה בקברות צדיקים בר"ח וכיר"ב שאין נמצאים שם, אבל בניסן שאומרים למנצח נמצאים בקבריהם וי"א דתליא בתחנון ולפ"ז אף בניסן אין להתפלל וכן בער"ח אחר חצות היום.
- יב. ואמר מרן שליט"א דהמנהג שאין האבל אומר הלל בר"ח אין לו טעם מדינא, אלא שמנהג ישראל תורה, וע"כ מי שנשתיימה אבלותו בר"ח אחר התפילה ישלים אח"כ ההלל.

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק